

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Vidékfejlesztő-agrármérnöki BSc Szak

Káptalanfa társadalmi, gazdasági sajátosságai

Belső konzulens: Dr. habil. Bali Lóránt

egyetemi docens

Készítette: Orbán Bence

RP0ZFQ

Nappali tagozat

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,

Vidék - és Területfejlesztési Tanszék

Készthely

2024

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés, cél kitűzések.....	3
2.	Anyag és módszer.....	4
3.	Vidék fogalma.....	5
4.	Önkormányzatok szerepe.....	7
4.1.	Rendszerváltás után.....	7
4.2.	Új önkormányzati törvény.....	9
4.3.	Településfejlesztés, településrendezés, az 1996. évi XXI. törvény.....	11
5.	Önkormányzatok pályázati lehetőségei.....	14
5.1.	LEADER.....	14
5.2.	Magyar Falu Program.....	15
6.	Káptalanfa.....	17
6.1.	Településtörténet.....	17
6.2.	Táblázatok, diagramok.....	18
6.3.	Elnyert helyi pályázatok.....	27
7.	Önkormányzatok általános jelentősége.....	30
7.1.	Táblázatok, grafikonok.....	30
8.	Összefoglalás.....	34
8.1.	Vidék új definíciójának szükségessége.....	34
8.2.	Önkormányzati törvények.....	35
8.3.	Önkormányzati pályázatok.....	35
8.4.	Települési önkormányzatok lehetőségei a gyakorlatban.....	35
9.	Forrásjegyzék.....	36
9.1.	Internetes források.....	37
10.	Táblázat- és ábrajegyzék.....	38
11.	Melléklet.....	39

Bevezetés és a dolgozat célja

A lehető - dolgozat szempontjából - legrelevánsabban definiálom a vidék fogalmát; elsősorban regionális gazdasági és politikai szempontok alapján, továbbá földrajzi, demográfiai perspektívából.

A vidékfejlesztés fontos elemei és jelentős lokális gyakorlói az önkormányzatok. Több szinten megvizsgálom az önkormányzatok lehetőségeit és felelősségét a vidékfejlesztés területén. A szinteket településméret alapján határozom meg: község-, közös/járási-, városi- és megyeközpont városi önkormányzat.

Szándékom szerint a fent említett részek jogi vonatkozásait is bemutatom a teljesség igénye nélkül. Elsősorban az önkormányzatok vidékfejlesztési tevékenységére vonatkozó törvényeket, a vidék jogszabályi definícióját, illetve még további, ezen témákhoz közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó jogi szabályozásokat.

Az aktuális gyakorlaton túl igyekszem gazdagítani a dolgozatom saját véleményemmel és ötleteimmal, amennyiben akad olyan téma, melyhez támadnak kiegészítő gondolataim vagy esetleg vitatom a jelenlegi formáját.

Dolgozatommal elérni kívánt cél, hogy a jelenlegi jogszabályi és más befolyásoló tényezők alapján átfogó képet alkossak az önkormányzatok aktuális szerepéről, lehetőségeiről a vidékfejlesztésben. Továbbá az előbb említetteken túl előre mutató gondolatok megfogalmazása a témával kapcsolatban.

Anyag és módszer

Szakdolgozatom témája az *Önkormányzatok szerepe a vidékfejlesztésben*, melynek kapcsán vizsgáltam a vidék fogalmának meghatározását, az önkormányzatokról és településfejlesztésről szóló törvényeket és az önkormányzatok pályázati lehetőségeit. Azért ezzel a három területtel foglalkoztam, mert a vidék fogalmának meghatározása bárminemű vidékfejlesztés szempontjából fontos. Az önkormányzat működését és a településfejlesztést településrendezést törvények szabályozzák és határozzák meg, ezáltal a vidékfejlesztési szerepet és lehetőségeket is a jogszabályok befolyásolják.

Az önkormányzatoknak tervezett pályázatok, pedig az elsődleges és konkrét eszközeik a vidékfejlesztési szerepük érvényesítésére. A dolgozatom elkészítéséhez online cikkeket, online fellelhető dokumentumokat, folyóiratokat, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal kimutatásait használtam fel.

Következtetéseimet az írott anyagok, a Központi Statisztikai Hivatal táblázatai valamint az azokból saját kezűleg készített táblázatok és grafikonok értékelése alapján vontam le, arra vonatkozóan, hogy mekkora az önkormányzatok szerepe a vidékfejlesztésben és ez a szerep miben nyilvánul meg.

Továbbá megvizsgálom egy kis település jelentőségét és gyakorlati lehetőségeit az ***Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer*** (későbbiekben ***TeIR***) mutatószámai, az azokból számított saját mutatószámok és saját kutatómunka eredményei alapján, valamint konkrét példákat hozok a falu által elnyert pályázatok formájában. Vizsgálatom tárgyának saját szülőfalumat, Káptalanfát választottam.

Vidék fogalma

A vidék fogalmának meghatározása régóta komoly és nehezen megválaszolható kérdés. A fogalom több tudományterület szerint is értelmezhető, például gazdasági, demográfiai, földrajzi szempontból, ezért sok különböző megfogalmazása született a vidéknek.

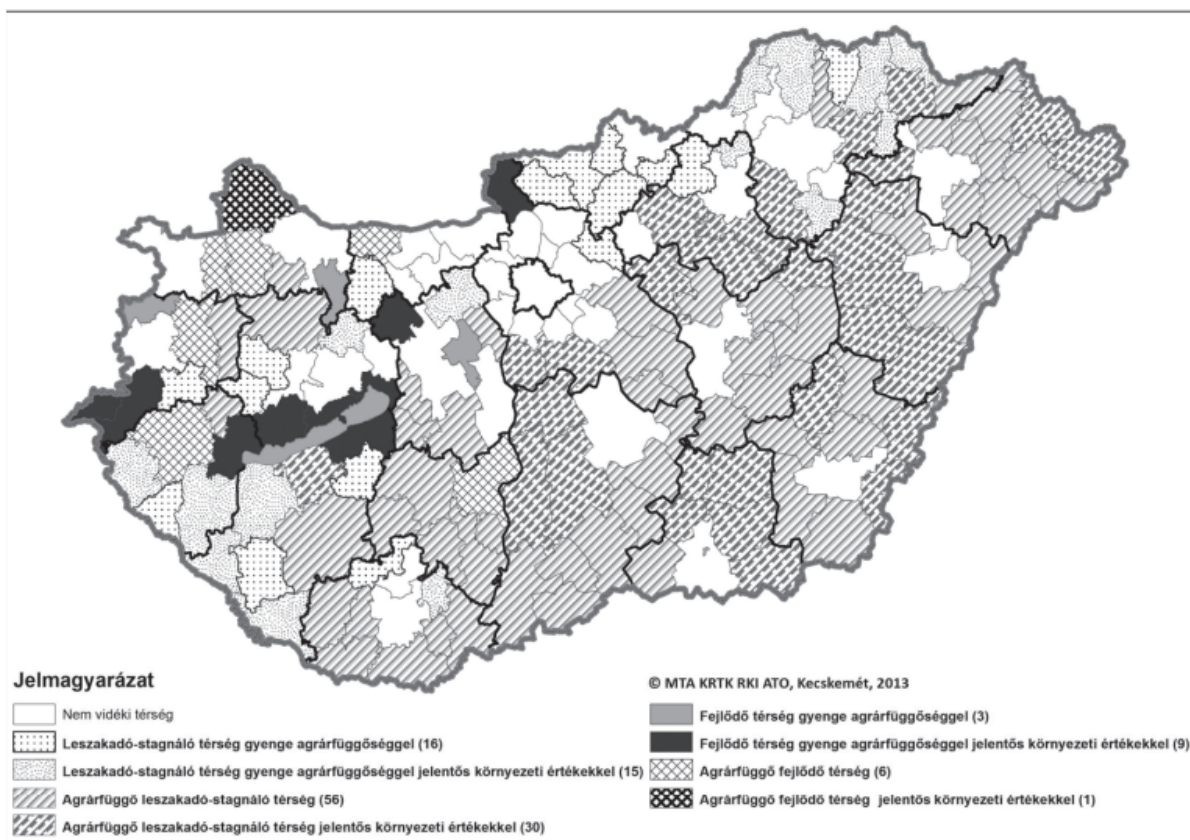
Az 1997-es Nemzeti Agrárprogram alapján a vidék aprófalvas, alacsony népességű és beépítettségű terület, melyre nagyrészt mezőgazdasági tevékenység és zöldfelület jellemző. “Vidéki településnek” minősül az a település, mely városi státusszal nem rendelkezik vagy rendelkezik, de lakónépessége nem haladja meg a 10 ezer főt. (INTERNET 3)

Az 1996. évi XXI. törvény *A területfejlesztésről és területrendezésről* nem magát a vidéket definiálja, hanem a mezőgazdasági vidékfejlesztési térséget határozza meg a Nemzeti Agrárprogramhoz (1997) hasonló módon, aminek feltehetően ez a törvény alapjául szolgált. A kronológiát azért, azért fordítottam meg, mert a törvénynek van egy másik szemlélete, ami napjainkban is jellemző, hogy a fővárost és a vidéket különbözteti meg egymástól (INTERNET 4).

A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézetének (MTA KRTK RKI) munkatársai (Kovács András Donát, Farkas Jenő Zsolt, Perger Éva) 2015-ös tanulmányukban az Új Magyar Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) és az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) szabályozási tervezetét vették alapul. Ezek alapján következőket határozták meg:

- Minden olyan járás vidéki, amelyben csak 10 000 fő lakosságszám alatti települések találhatók.
- Azok a járások is rurálisak, ahol a központi város lakónépessége ugyan nagyobb, mint 10 000 fő, de a járás népsűrűsége az országos átlag, vagyis 107 fő/km² alatt van.

Azért határozták meg a *vidéki járás* fogalmát, mert az ÚMVP meghatározása véleményük szerint nem megfelelő a térségi alapú és differenciált vidékfejlesztés szempontjából, másfelől az EMVA tervezete a városokat sem zárja ki kedvezményezetttek közül, az OECD 200 ezres küszöb száma pedig Magyarországra nem alkalmazható, ezért a két szemlélet összehangolásával definiálták a *vidéki járás* fogalmát (INTERNET 5).

A vidéktípusok a hazai járások szintjén (MTA 2015, A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete)

Az Európai Unió (EU) értelmezésében az a terület számít vidéki térségnek, ahol a népsűrűség 100 fő/km² alatt van, és ahol a lakosság jelentős hányada mező-, erdő-, vad- vagy halgazdaságból él (INTERNET 6).

Önkormányzatok szerepe

A rendszerváltás után

A rendszerváltás utáni önkormányzati rendszert az 1990. évi LXV. törvény határozta meg. Az önkormányzatok ekkor jelentős önállóságot kaptak. Példa az önkormányzatok általános jogairól, feladatairól:

- helyi közügyekben önállóan jár el (ezeket a törvény részletezi)
- az országgyűlés megállapíthat kötelező feladat és hatásköröket az önkormányzatok, ezek anyagi feltételeit biztosítja
- törvényi keretek az önkormányzat önállóan:
 - alakíthatja szervezeti és működési rendjét
 - rendelkezik önkormányzati tulajdnnal
 - gazdálkodik bevételeivel
 - szabadon társulhat más helyi önkormányzatokkal
- fontosabb feladatok és hatáskörök
 - a nagyobb lakosságszámú önkormányzatoknak a törvény több feladat és hatáskört állapíthat meg, de ezeket a kisebb lakosságszámú települések is vállalhatják önként, amennyiben arról maga vagy társulása gondoskodni tud
 - megyei és települési önkormányzat között nincs függőségi viszony, kölcsönös érdekek alapján együttműködnek
 - törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet kivételesen a polgármestert, államigazgatási hatósági hatáskörrel ruházhatja fel (INTERNET 7)¹

¹ Netjogtár, 2022.11.: [1990. évi LXV. törvény A helyi önkormányzatokról - I. fejezet](#)

A törvény második fejezete kifejezetten a települési önkormányzat feladatairól, hatásköreiről és szerveiről szól. A települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatási feladatok körében maga dönti el anyagai lehetőségei és a lakosság igényei alapján, hogy mely feladatokat milyen mértékben lát el. Támogatja a lakosság önszerveződő közösségeinek tevékenységeit, együttműködik ezen közösségekkel. Köteles gondoskodni az alábbiakról:

- egészséges ivóvízellátásról, egészségügyi és szociális alapellátásról
- alapfokú oktatásról
- a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról
- a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesüléséről

Az önkormányzat jogi személy. Az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselő-testületet illetik meg. A képviselő-testületet a polgármester képviseli. A képviselő-testület a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások céljából önkormányzati intézményt, vállalatot, más szervezetet alapíthat, kinevezi a vezetőiket (!).

A képviselő-testület hatásköréből nem átruházható feladatokat a törvény 10. paragrafusa tartalmazza. A képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben hozott határozata ellen fellebbezésnek nincs helye, annak felülvizsgálatát kizárólag jogszabálysértésre hivatkozva lehet kérni a bíróságtól a határozatot követő harminc napon belül, a pert az önkormányzat ellen kell indítani (INTERNET 8)².

² Netjogtár, 2022.11.: [1990. évi LXV. törvény A helyi önkormányzatokról - II. fejezet](#)

Új önkormányzati törvény

Az 1990. évi törvényt hatályon kívül helyezte a 2011. évi CLXXXIX. törvény 156. paragrafus 3. bekezdésében az új önkormányzati törvény a 2014-es önkormányzati választásokkal lépett hatályba.

2011. évi CLXXXIX. törvény rendelkezései a helyi önkormányzás általános szabályairól, főként a változások tekintetében a teljesség igénye nélkül:

- “az önkormányzat csak olyan közügy ellátását vállalhatja a képviselő-testület vagy a helyi népszavazás döntése függvényében, amely jogszabályilag nem tartozik más szerv kizárólagos hatáskörébe”
- “a törvény a kötelező feladat- és hatáskör megállapításánál differenciálni köteles, figyelembe véve a feladat- és hatáskör jellegét, a helyi önkormányzatok eltérő adottságait, különösen:
 - gazdasági teljesítőképességet
 - lakosságszámot
 - közigazgatási terület nagyságát”
- “a jogszabály a hatáskör telepítésével egyidejűleg meghatározza a feladat- és hatáskör ellátáshoz szükséges minimális szakmai, személyi, tárgyi és gazdasági feltételeket.”
(szigorúbb feltételek a hatáskörök feladatok kiutalása és átvállalása tekintetében)
- “a nagyobb gazdasági teljesítőképességű, lakosságszámú települési önkormányzat számára előírt kötelező feladat- és hatáskör ellátását - **annak egyetértésével** - más települési önkormányzat vagy társulása önként akkor vállalhatja, ha azt
 - a lakossági igények indokolják
 - gazdaságosabban és legalább változatlan szakmai színvonalon
 - többlet állami támogatás igénybevétele nélkül képes ellátni”
- “ha a polgármester, a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke, a jegyző, valamint a polgármesteri hivatal és a közös önkormányzati hivatal ügyintézője államigazgatási feladat- és hatáskörében jár el, a képviselő-testület, közgyűlés nem utasíthatja, döntését nem bírálhatja felül” (INTERNET 9)³

³ Netjogtár, 2022.11.: [2011. évi CLXXXIX. törvény II. fejezet](#)

A törvény III. fejezete részletezi a különböző önkormányzati szintek feladatait és hatásköreit. Az új törvény szerkezetileg máshogy épül fel, mint elődje; a települési önkormányzat feladatainak leírása jóval rövidebb, amiből már elsőre látszik, hogy jóval korlátozottabb feladat- és hatáskörrel rendelkeznek, mint régen.

A települési önkormányzatok:

- “A községi önkormányzat köteles ellátni mindazokat a törvényben meghatározott feladatokat, amelyek a helyi lakosság alapvető létfeltételeit, az ehhez szükséges közszolgáltatások közvetlen igénybevételének lehetőségeit biztosítják
- A járásszékhely városi, valamint a városi önkormányzat olyan közszolgáltatásokat lát el, melyeket saját területén és vonzáskörzetében, vagy a járás egész területén gazdaságosan, hatékonyan és a szakmai szabályok előírásainak megfelelően képes biztosítani
- A megyei jogú város települési önkormányzat, amely azokat a közszolgáltatásokat is biztosítja, melyek saját területén túl a megye egészére vagy nagy részére kiterjednek.”

Jól látható, hogy a nagyobb szintű önkormányzatok nagyobb közigazgatási területért felelnek ezzel arányosan szélesebb feladat-és hatáskörrel rendelkeznek. (INTERNET 10)⁴

⁴ Netjogtár, 2022.11.: [2011. évi CLXXXIX. törvény III. fejezet](#)

Településfejlesztés, településrendezés, az 1996. évi XXI. törvény (INTERNET 11)⁵

A törvény létrejöttének indokai, hogy biztosítsa az ország kiegyensúlyozott területi, társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődését valamint átfogó területfejlesztési politika érvényesítését és a térségi területfejlesztési és területrendezési feladatok összehangolását.

A törvény megalkotásának szükségességét indokolta valamint tartalmát meghatározta az Európai Unióhoz való csatlakozási szándék, ennek megfelelően a jogharmonizáció, mint elsődleges szempont.

A törvény célja és hatálya

“A törvény célja a területfejlesztés és területrendezés alapvető feladatainak, szabályainak megállapítása, intézményrendszerének kialakítása. A törvény hatálya az országos és térségi területfejlesztési és területrendezési feladatok, valamint a térségi területfejlesztési és területrendezési feladatokat ellátó területi önkormányzatok vidékfejlesztési és koordinációs feladatainak ellátására, terjed ki. A törvény hatálya alá tartoznak az e tevékenységben közreműködő, illetőleg általa érintett természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek.”

A területfejlesztés és területrendezés célja a törvény értelmezésében átfogóan a térségek közötti kohézió erősítése, a fenntartható társadalmi, gazdasági fejlődés feltételeinek biztosítása, környezeti, társadalmi, gazdasági céloknak megfelelő térszerkezet kialakítása, innováció terjedésének elősegítése. További fontos célkitűzés a gazdaságilag, infrastrukturálisan fejlettebb települések, térségek és elmaradottabb társai közötti különbségek mérséklése.

A területfejlesztés és területrendezés feladatai a célkitűzések megvalósítása érdekében:

- lokális területfejlesztési és területrendezési kezdeményezések segítése, összehangolása az országos célokkal
- fejlesztési koncepciók, programok tervek kidolgozása
- EU regionális politikájához való illeszkedés elősegítése
- környezeti adottságok feltárása és értékelése
- térségi erőforrásokat hasznosító fejlesztési politika kidolgozása
- “a területfejlesztési és területrendezési feladatokat az állami szervek, az önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és az érdekvédelmi szervezetek, valamint más intézmények összehangoltan, egymással együttműködve látják el.”

⁵ Netjogtár, 2022.11.: [1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről](#)

A törvény több szintre osztja a területfejlesztés feladatait: országgyűlés, megyei és fővárosi önkormányzat, területfejlesztési önkormányzati társulás, térségi fejlesztési tanács, regionális- és megyei területfejlesztési konzultációs fórumok. A dolgozat szempontjából a fővárosra és országgyűlésre vonatkozó feladatok nem relevánsak, mivel a legtöbb vidék fogalom egyetért abban, hogy a főváros és vonzáskörzete nem minősül vidéknek.

A *területfejlesztési önkormányzati társulás* a legalacsonyabb szintű szereplő a törvényben.

“A települési önkormányzatok képviselő-testületei a közös területfejlesztési célok kidolgozására és megvalósítására jogi személyiséggel rendelkező területfejlesztési társulást hozhatnak létre.” (1996. évi XXI. törvény 10.§ (1))

“A területfejlesztési önkormányzati társulások felett a fővárosi és megyei kormányhivatal (a továbbiakban: kormányhivatal) törvényességi felügyeletet gyakorol.” (1996. évi XXI. törvény 10.§ (3))

A következő szint a *megyei önkormányzat szintje* melynek területfejlesztési és területrendezési, illetve vidékfejlesztési és koordinációs feladatait a törvény nagyon tartalmasan részletezi, ezért csak néhány pontot sorolok fel példaként az egyes területekre vonatkozóan:

- területfejlesztés
 - tervezéssel összefüggő feladatok ellátása
 - tervek végrehajtásával kapcsolatos feladatok elvégzése
 - területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása
- területrendezés
 - véleményezi az országos és saját területét érintő területrendezési terveket
 - a törvényben meghatározott kondíciók mellett területrendezési tervet készít
 - gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről
- vidékfejlesztés
 - dönt a hatáskörébe utalt vidékfejlesztési források felhasználásáról
 - elláthatja a helyi fejlesztésben érintett szervezetek munka feladatait
 - monitoring feladatokat lát el a programok végrehajtásával kapcsolatban
- koordinációs feladatok
 - “együttműködik a települési önkormányzatokkal, a megye fejlesztésében közvetlenül és közvetve közreműködő területi államigazgatási szervekkel, az érdekelt civil és szakmai szervezetekkel” (1996. évi XXI. törvény 13/A.§ (1))

A következő szint a *Megyei- és Regionális területfejlesztési konzultációs fórum*, viszont ezek az intézmények nem rendelkeznek munkaszervezettel, tevékenységük a döntéshozatal, véleményezés köréig terjed, ezért nem ismertetem részletesen a feladataikat.

Az utolsó és legmagasabb szintű egység a *Térségi Fejlesztési Tanács* (továbbiakban TFT). A törvényben foglalt egyes feladatok ellátása érdekében hozhatja létre a megyei önkormányzat önállóan vagy a szomszédos megyei önkormányzatokkal együttműködve. A TFT feladatkörét a 2020. évi XXIII. törvény módosította (INTERNET 12)⁶. A feladatköri leírás terjedelmes, ezért nem részletezem, csak a tartalmát ismertetem:

- nyilvántartása
- tagjai
- feladatellátásban érdekelt személyek meghívása az ülésre
- elnök és alelnök választás
- szervezeti és működési szabályzat elkészítése elfogadása
- kiemelt TFT-ok listája

⁶ Netjogtár, 2022.11.: [2020. évi XXIII. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosításáról](#)

Önkormányzatok pályázati lehetőségei

Az önkormányzatok legjelentősebb eszköze a vidékfejlesztésben való érvényesüléshez a nekik szánt pályázati programok (LEADER, Magyar falu program, Új Széchenyi terv) és azokon belül maguk a pályázatok. Jelen pillanatban az egyik portál adatai szerint 51 aktuális pályázat van kiírva az önkormányzatok részére (INTERNET 13), ezek közül párat be is mutatok, elsősorban olyanokat, amelyek a kis településeknek szólnak. Elsősorban azonban két programot szeretnék ismertetni, amelyekről gyakran szó esik vagy találkozhatunk velük és jelentősek a vidékfejlesztés szempontjából; a LEADER és a Magyar falu program.

LEADER

A programot még az Európai Közösség indította el 1991-ben, el közösségi kezdeményezés formájában. A cél az volt hogy megállítsák a vidéki területek elöregedését, gazdasági lemaradását. Célját úgy kívánta elérni, hogy az alulról szerveződő gazdasági fejlődés elméletét követve döntéshozatali jogkört adott a vállalkozóknak és civil szervezeteknek, rájuk bízta a térségfejlesztési stratégia kialakítását és 10-100 ezer lakosságszámú terület csoportokat hoz létre azok megvalósítására.

A program sajátossága a hagyományos vidékfejlesztési politikával ellentétben, hogy nem azt határozza meg hogy konkrétan mit kell csinálni, hanem iránymutatást, hogy hogyan lehet a kívánt célt elérni a valódi lokális összefogáson keresztül.

A LEADER 7 alappillére:

- területalapú fejlesztés
- alulról építkező megközelítés
- háromoldalú partnerség (civil, vállalkozó, közszféra)
- innováció
- integrált ágazatközi megközelítés
- hálózati működés
- kooperáció

A LEADER hazánkban 2002-2004 között került alkalmazásra kísérleti jelleggel. 2004-ben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium határozott a LEADER+ program indításáról, amely nagyobb önállóságot biztosított a vidéki közösségeknek.

A program sikerét jól mutatja, hogy a következő 2007-'13-as programozási időszakra az Új Magyar Vidékfejlesztési Politika 70 milliárd forintos forrást biztosított, ami a 2004-es keretösszeg tízszerese volt. 2007 őszén összesen 96 közösség alakult, akik magukba foglalták az összes LEADER programra jogosult települést, szám szerint 3020-at.

Az alulról szerveződés és háromoldalú partnerség elvének eredményeként létrejöttek a Helyi Akciócsoportok. A 2007-'13-as időszakban előírás volt, hogy a közsféra legfeljebb 40%-ban vehet részt a LEADER programban, biztosítva ezzel a vállalkozói és civil szféra többségét. (INTERNET 16)

Magyar Falu Program

A program létrejöttének célja, hogy az 5000 lélekszám alatti települések, gazdasági megerősítését fejlesztését segítse, javítsa a helyi életminőséget, életszínvonalat és megállítsa az elvándorlást. A 3155 Magyarországi településből 2867 településen laknak 5000 főnél kevesebben, ezen településeken él az ország teljes népességének körülbelül egyharmada.

A program végrehajtása 2019-ben kezdődött meg 3 alappillére támaszkodva:

- kisléptékű falusi fejlesztéseket támogató alapprogram
- lakhatási támogatás
- falusi útalap

2020-ban a kedvezményezettek köre bővült a falvakban működő civil szervezetekkel és területileg illetékes tankerületi központokkal. 2021-ben a falvakban működő piaci szereplők is támogatáshoz jutnak, őket tekinti a program a negyedik alappillérének. Továbbá 2021-ben kezdődött a falusi kisboltok és mikrovállalkozások támogatása, ezzel szeretné elérni a program a falusi munkahelyek számának növelését.

2019-től 2021 végéig összesen több, mint 600 milliárd forintot fordítottak a programban résztvevők települések támogatására. (INTERNET 17)

Az első pályázat tárgya az igazi magyar vidéki tájkép legjellegzetesebb képviselője a tanya. *Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztései* című, VP6-7.2.1.4-17 kódszámú pályázat a *Széchenyi 2020* program keretében meghirdetett pályázat. A pályázatra jelentkezhet magánszemély és önkormányzat is. Utóbbi esetben a pályázat komoly beruházási lehetőséget jelent, legfőképp a kisebb települési önkormányzatoknak.

A pályázat célja hogy élhetőbbé tegye a tanyán élők életkörülményeit az infrastrukturális fejlesztésen keresztül. Továbbá a fenntarthatóságot is segíti; a villamos energia fejlesztés a megújuló energiát felhasználást is támogatja.

A támogatásra rendelkezésre álló forrás összesen 18,23 milliárd forint, melyből természetes személy 6,2 , önkormányzat 200 millió forintot kaphat sikeres pályázat esetén. (INTERNET 14)

A következő pályázat a Széchenyi 2020 keretein belül Magyar falu programba tartozik. A pályázat kifejezetten a települési önkormányzatoknak szól *A Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése* című, TOP-1.4.1-19 kódszámú pályázat célja, hogy segítse a kis gyermeket nevelő családokat illetve a javítsa a bölcsődei ellátás minőségét főleg a szegregált területeken ezáltal, csökkentse a bölcsődei ellátásban mutatkozó területi egyenlőtlenségeket. A felhívás meghirdetésekor a tervezett keretösszeg 93,295 milliárd forint, mely összeget az Európai Regionális Fejlesztési Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásban biztosítja. (INTERNET 15)

Települési önkormányzatok általános jelentősége

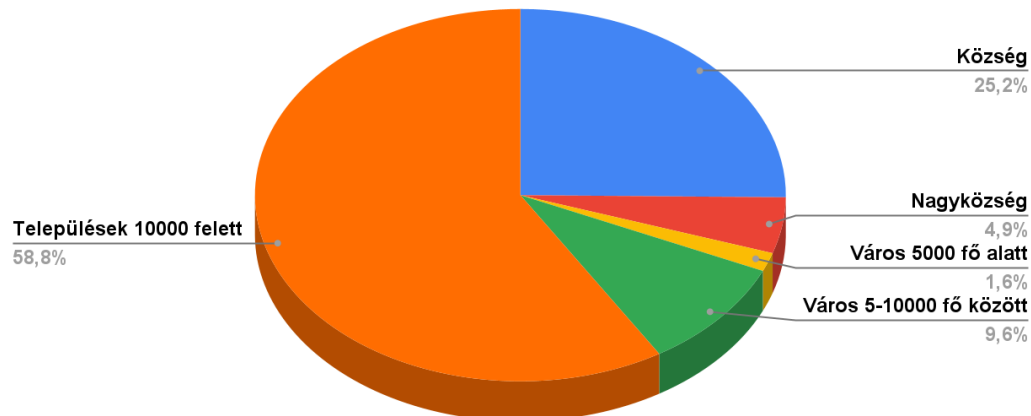
Táblázatok, grafikonok

	Település szám (db)	Lakosság (fő)
Község	2 680	2 439 998
Nagyközség	127	471 096
5000 lélekszám alatti város	76	157 696
5000-nél kevesebb lakosságú település összesen	2 883	3 068 790
10000-nél kevesebb lakosságú város	129	926 957
10000-nél kevesebb lakosságú település összesen	3 012	3 995 747
Ország összesen	3 155	9 689 010

*3.táblázat Vidékfejlesztési szempontok alapján fontos település méretek és népességük ,
saját szerkesztés a KSH 8.1.2.2. és 8.1.2.8. összesítő táblázatai alapján. (INTERNET 18, 19)*

A fenti táblázatban csoportosítottam és összesítettem a vidék- és településfejlesztés általános határszámait alapján érintett lakosságot település méret szerint.

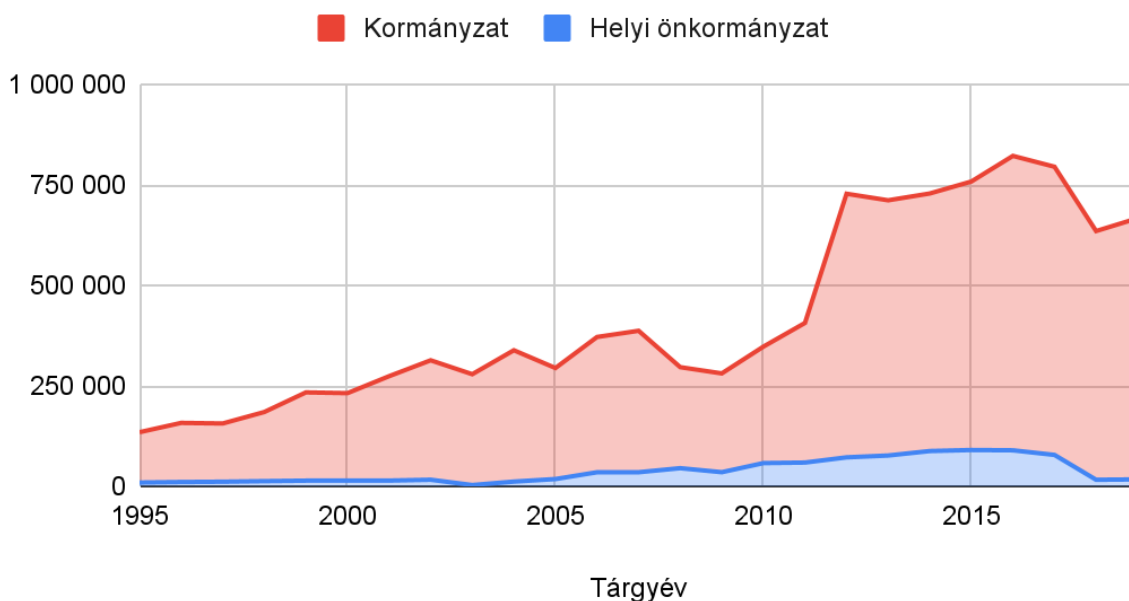
Lakosság megoszlása 2022-ben

1. grafikon Vidékfejlesztési szempontok alapján fontos népesség megoszlása az ország teljes lakosságában saját szerkesztés a KSH 8.1.2.2. és 8.1.2.8. összesítő táblázatai alapján. (INTERNET 18, 19)

A diagram azt mutatja, hogy a fenti táblázat eredményei alapján, hogyan oszlanak meg az adott csoportok az ország teljes lakosságához viszonyítva, százalékos formában kifejezve. Jól látszik, hogy a vidékfejlesztés szempontjából releváns településeken él az ország teljes lakosságának több, mint azt egyharmada.

Helyi önkormányzat és Kormányzat összes támogatás

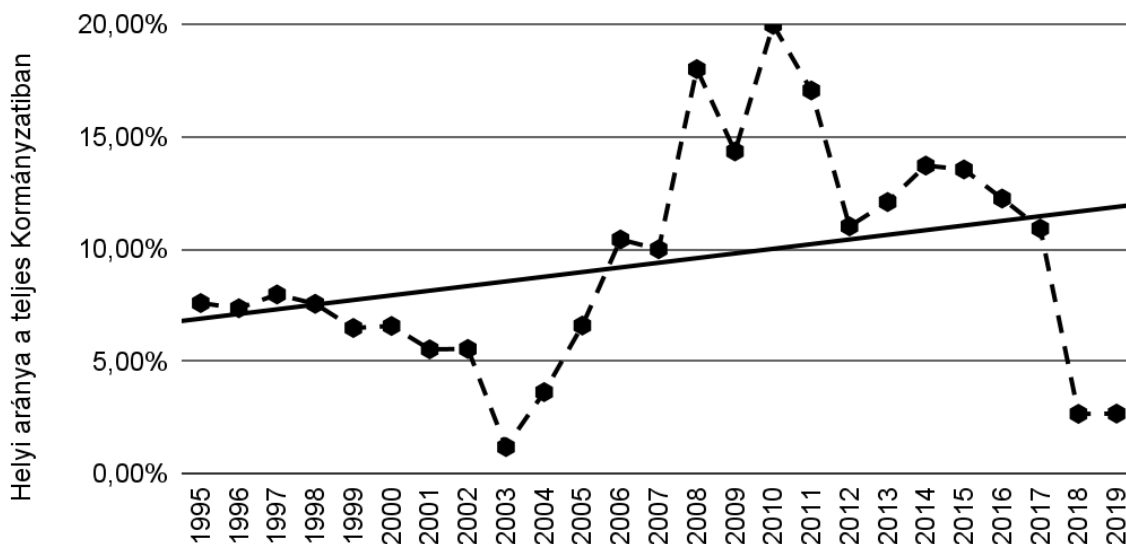
2. grafikon A helyi önkormányzatok és a kormányzat által nyújtott támogatások alakulása (millió Ft-ban) a vizsgált időszakban saját szerkesztés a KSH 21.1.1.31. összefoglaló táblázata alapján (INTERNET 20)

A grafikonon azt láthatjuk, hogy a vizsgált időszak alatt a helyi önkormányzatok és a kormányzat által nyújtott támogatások is növekedtek. A kormányzati támogatások növekvő tendenciájában, azonban látható egy törés 2008-2009 környékén, ami valószínűleg az akkori válságnak tudható be.

2012-ben egy ugrás következett be, az addig lassú növekedésben, ami a társadalombiztosítási alapoknak köszönhető. A következő évben kis mértékben visszaesett a támogatások összegének mértéke, majd ismét egyenletes növekedésbe kezdett, egészen 2016-ig. A következő évben újabb kisebb visszaesés, amit egy drasztikusabb követett 2018-ban.

Az önkormányzati görbe alapvetően követi a kormányzati alakulását, de olyan nagy mértékű csökkenésekre nincsen példa, mint a kormányzati támogatások esetében. 2003-ban majd később 2018-ban tapasztalhatunk hirtelen visszaesést. Annak tekintetében, hogy az önkormányzati támogatási képességet nem befolyásolta a 2008-as válság, de 2018-ban mégis a kormányzattal megegyező tendencia figyelhető meg, arra enged következtetni, hogy az adott évben, valamilyen országon belüli gazdasági és/vagy kormányzati hatás válthatta ki a visszaesést.

Helyi önkormányzat részaránya az összes Kormányzati támogatásban

3. grafikon A helyi önkormányzatok támogatás összegének aránya az összes kormányzati támogatás viszonyában, saját szerkesztés a KSH 21.1.1.31. összefoglaló táblázata alapján (INTERNET 20)

A fenti grafikonon figyelhetjük, hogy hogyan alakult a helyi önkormányzatok támogatásának aránya az összes kormányzati támogatás viszonyában a vizsgált időszakban. A diagramon jól látható, hogy 2008-ban és 2010-ben az önkormányzati támogatások aránya ugrásszerűen megnőtt, mivel a kormányzati támogatások mértéke lecsökkent a válság hatására.

2012-ben figyelhető meg egy töréspont, mely a társadalombiztosítási alapok bevonásának hatására következett be, mert azok jelentős összeggel járultak hozzá a kormányzati támogatásokhoz így az önkormányzatok jelentősége e tekintetben csökkent.

Káptalanfa

Az utóbbi 50 év településtörténete

“1945 után ismét átrendeződtek a tulajdonviszonyok. A káptalani földosztó bizottság 149 parasztnak juttatott földet a grófi birtokból. Az önálló gazdálkodás 1959-ig tartott, amikor az év márciusában megalakult az Aranykalász tsz. Hozzá csatlakozott 1968-ban a bodorfai tsz, majd 1973-ban a csabrendeki mgtsz-el egyesült, 1991-ben feloszlott. 1950-ig kisközség a Sümegi járásban, körjegyzőségi székhely. 1950-től önálló tanácsú község, 1966-tól a Devecseri-, 1971-től az Ajkai járásban. 1990-től önkormányzat irányítja az önálló Káptalanfa települést. A villanyt 1949-ben vezették be, orvosi rendelő 1950-től működik a faluban, művelődési házat 1962-ben építettek, új általános iskolát 1979-ben az Esterházy-féle intézőlakás helyére épített a falu, melyet 2001-ben bővítettek, 1993-ra készült el a gázvezeték, 1991-től van telefon a faluban.” (Káptalanfa Település Arculati Kézikönyv, 2017)

Mutatószámok, táblázatok, diagramok

A következő adatok mind a **TeIR** (INTERNET 22) mutatószámait tartalmazzák vagy azok alapján készültek a vizsgált időszakban. A dolgozat elkészítése idején, ahogy alább is látható, bizonyos években hiányoznak adatok a TeIR rendszerből, ezért kerültek az adott cellák kihúzásra.

TeIR Mutató	2011	2012	2013	2014	2015
Település belterülete (km2)	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Település külterülete (km2)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1
Lakónépesség (dec. 31.) (fő)	849	840	829	790	796
Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	-4,8	-5,9	-7,2	-6,2	-7,6
Belföldi vándorlási egyenleg, ezer lakosra (ezrelék)	-3,6	-7,1	-4,8	-39,5	-15,1
Nyilvántartott álláskresők összesen (fő)	41	37	36	31	16
Lakásállomány (db)	318	320	320	321	321
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	99,4	98,8	98,8	98,4	98,4
Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	0	2,8	2,8	2,8	2,8
Háztartási gázfogyasztó, 100 lakásra (fő)	60,1	60,6	61,6	60,4	61,1
Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia, egy lakosra (1000 kWh)	1	1	0,9	1	1
Internet előfizetés xDSL hálózaton, 1000 lakosra (db)	-	-	131,5	158,2	155,8
Regisztrált vállalkozás, 1000 lakosra (db)	-	-	-	119	116,8
Működő egyéni vállalkozók (az év során, vállalkozási demográfia szerint) (db)	20	17	18	16	-
Helyi önkormányzatok iparüzési adó bevétele, egy lakosra (1000 Ft)	1,1	-	-	2,1	2
Lakosságtól elszállított települési hulladék (tonna)	165,2	147	165,5	163,3	162,9

*1/1.táblázat Különböző gazdasági, társadalmi, infrastrukturális mutatók, TeIR**

*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévhez.

TeIR Mutató	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Település belterülete (km2)	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Település külterülete (km2)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1
Lakónépesség (dec. 31.) (fő)	788	768	756	789	785	759
Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	-1,3	-14,1	-6,6	-2,6	-10,2	0
Belföldi vándorlási egyenleg, ezer lakosra (ezrelék)	-6,3	-12,9	-9,2	45,3	7,6	-24,6
Nyilvántartott álláskresők összesen (fő)	13	15	14	13	23	17
Lakásállomány (db)	321	321	323	327	328	328
Közüzemi ívóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	98,4	98,8	98,5	97,3	97	-
Közcsonnahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	2,8	76	76,2	74,6	75,6	-
Háztartási gázfogyasztó, 100 lakásra (fő)	59,5	59,8	59,1	58,4	58,2	58,2
Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia, egy lakosra (1000 kWh)	1	1	1	1,1	1,1	1,2
Internet előfizetés xDSL hálózaton, 1000 lakosra (db)	170,1	183,6	187,8	190,1	191,1	201,6
Regisztrált vállalkozás, 1000 lakosra (db)	114,2	110,7	113,8	109	114,7	152,2
Működő egyéni vállalkozók (az év során, vállalkozási demográfia szerint) (db)	21	-	20	25	-	-
Helyi önkormányzatok iparüzési adó bevétele, egy lakosra (1000 Ft)	1,4	1,5	1,7	1,7	1,6	-
Lakosságtól elszállított települési hulladék (tonna)	188,4	167,4	178,1	198,7	205,2	202

1/2.táblázat Különböző gazdasági, társadalmi, infrastrukturális mutatók, TeIR*

*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévhez.

Számított mutatók	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Népsűrűség (fő/km ²)	25,12	24,85	24,53	23,37	23,55	23,31	22,72	22,37	23,34	23,22	22,46
Nyilvántartott álláskereső aránya (%)	4,83	4,40	4,34	3,92	2,01	1,65	1,95	1,85	1,65	2,93	2,24
Helyi iparüzési adóbevétel egy lakosra (Ft)	1,30	-	-	2,66	2,51	1,78	1,95	2,25	2,15	2,04	-
Háztartási gázfogyasztók aránya (%)	60,1	60,6	61,6	60,4	61,1	59,5	59,8	59,1	58,4	58,2	58,2

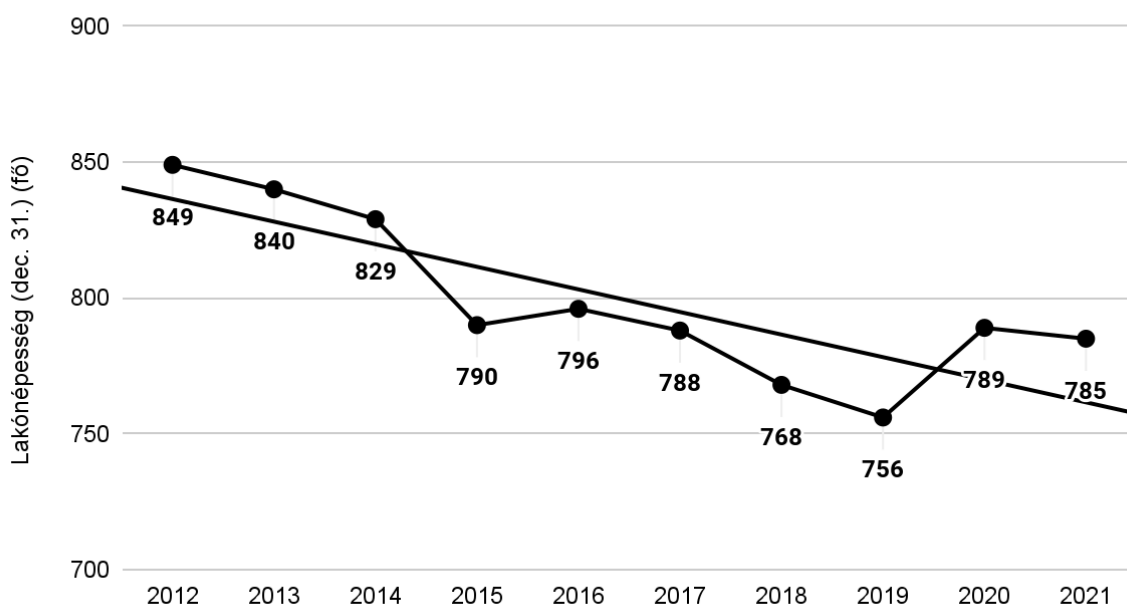
2.táblázat TeIR adatok alapján képzett mutatószámok*

A színezett háttérrel kiemelt sorokból készítettem vonal diagramokat, illetve ezekre illesztettem trendvonalakat. Ezen sorokat tartottam érdemesnek felhasználni grafikon készítésre, mert ezen sorok adatai általában nagyobb változásokat mutatnak évről évre, mint más sorok adatai.

*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévhez.

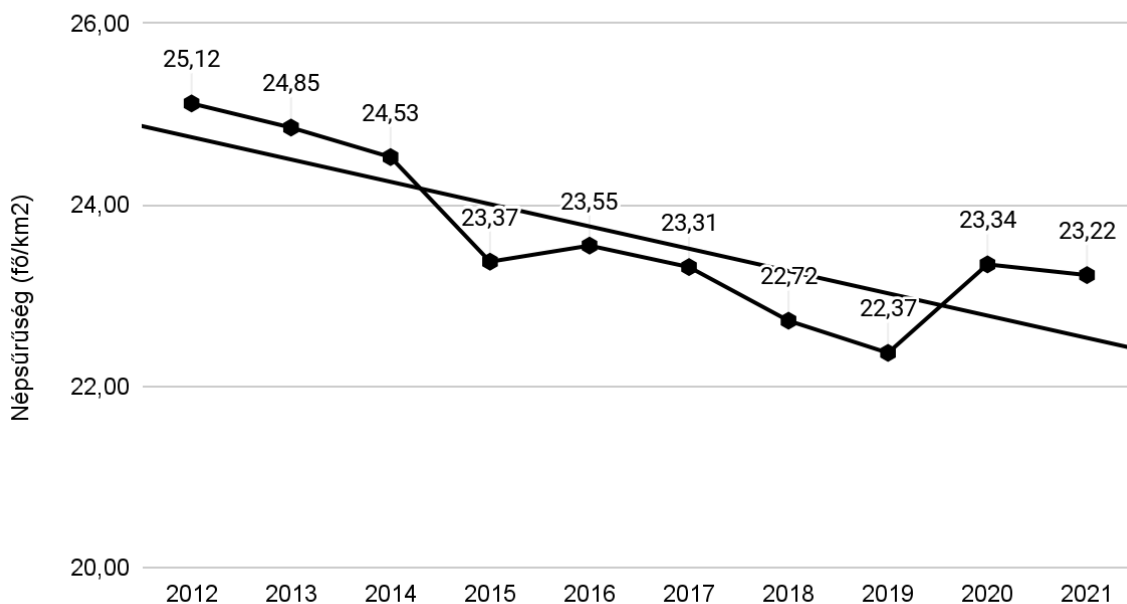
Társadalmi mutatók grafikonjai

Lakónépesség

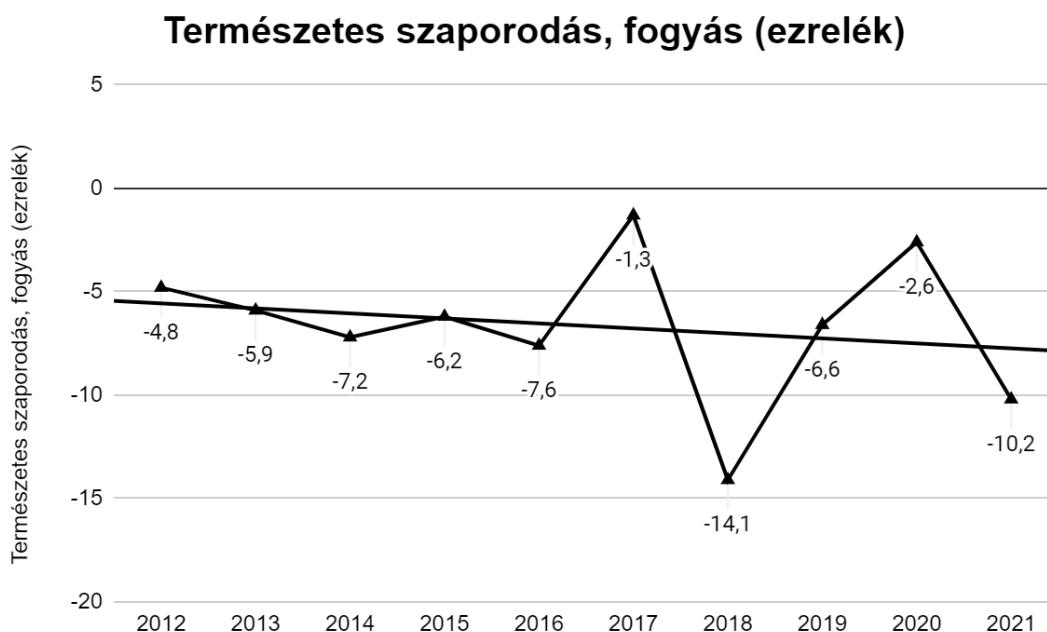

1. diagram Lakónépesség számának alakulása a vizsgált időszakban (TeIR)

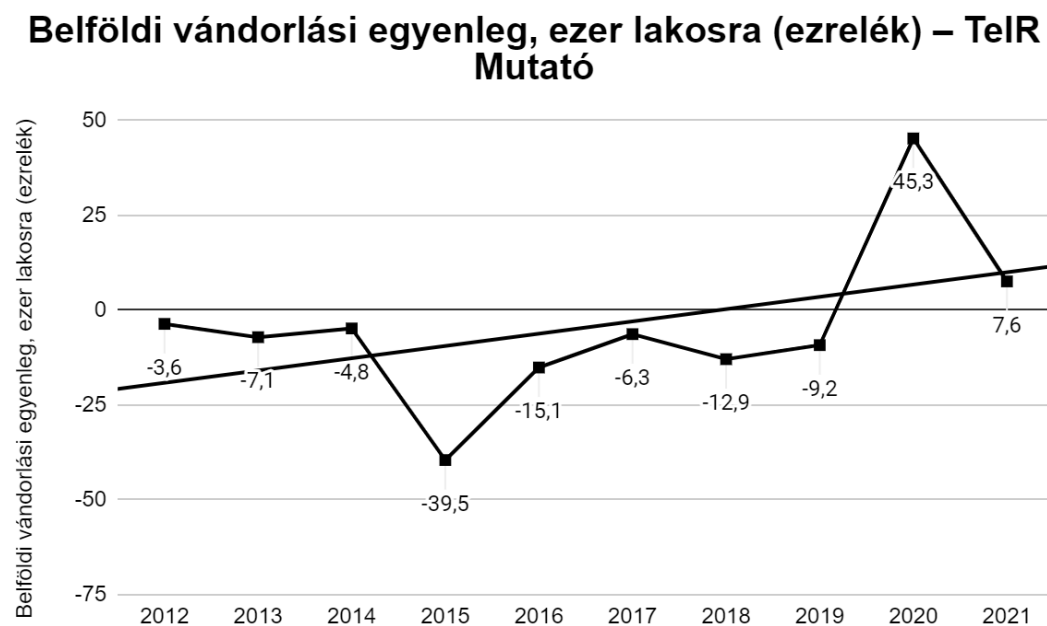
Népsűrűség (fő/km²)

2. diagram Népsűrűség, saját számítás TeIR adatok alapján

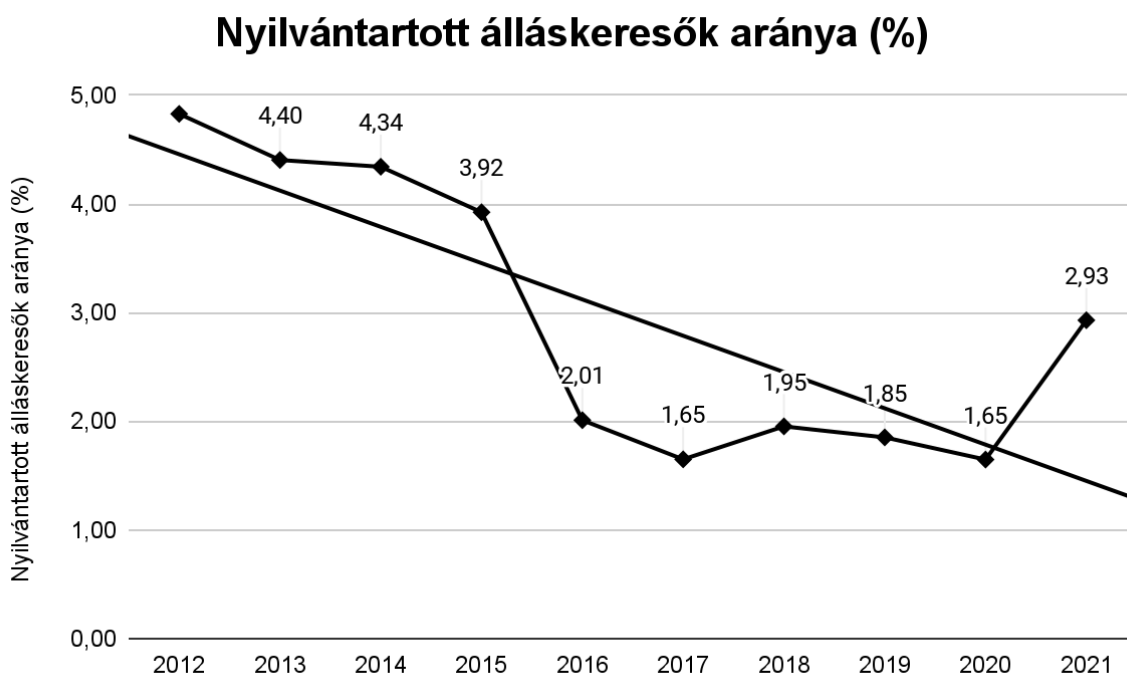

3.diagram Természetes szaporodás, fogyás (TeIR)

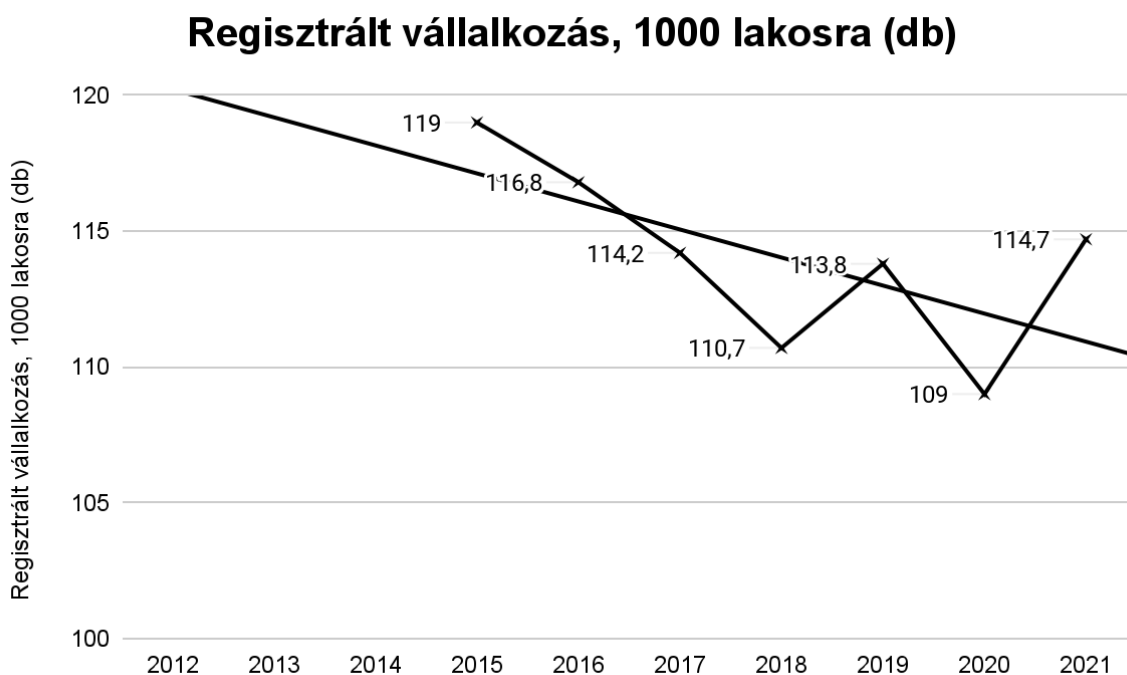
4.diagram Belföldi vándorlási egyenleg (TeIR)

A természetes szaporodást és fogyást azért tettem egymás mellé, mert mind a kettő befolyásolja a lakónépesség alakulását. Az adatokból az figyelhető meg, hogy a természetes szaporodás/fogyás gyakorolhat nagyobb hatást a lakónépesség alakulására, mert mindkettő csökkenő tendenciát mutat a trendvonalak alapján, annak ellenére is hogy a belföldi vándorlásban jelentős növekedés volt az adott időszakban.

5. diagram Nyilvántartott álláskeresők aránya saját számítás TeIR adatok alapján

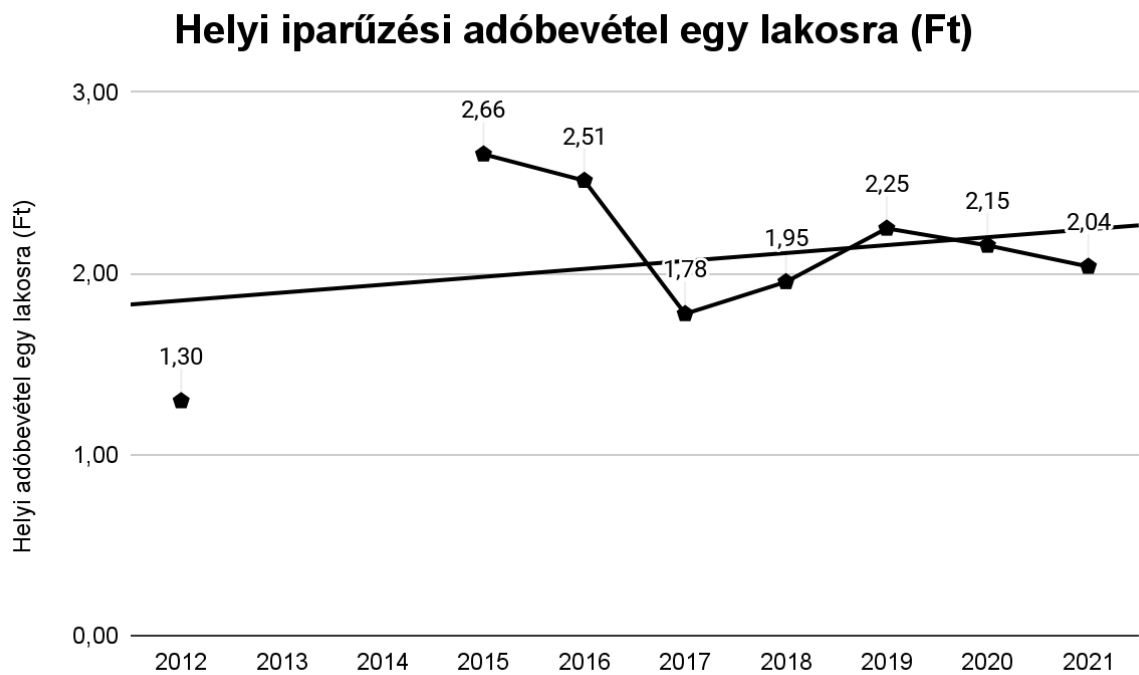
A nyilvántartott álláskeresők arányának alakulása is egyenes arányosságot mutat a lakónépesség fogyásával, ami arra enged következtetni, hogy a gazdaságilag aktív korosztály hagyja el települést, feltehetőleg munkahely szerzés céljából. Közvetetten lehet ez jele az urbanizációs folyamatoknak, mert a városokban több munkalehetőség van, így elsődleges célpontjai a belföldi megélhetési bevándorlásnak.

*6. diagram Regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra (TeIR)**

A regisztrált vállalkozások számának alakulása, nem meglepő módon követi a kedvezőtlen demográfiai folyamatok trendjét, annak ellenére is, hogy a helyi vállalkozások és vállalkozók adóterhei elenyészőek, amint az a következő ábrán is megfigyelhető lesz. Az egyéni vállalkozások alakulásából, azért nem csináltam grafikont, mert négy évből is hiányoznak adatokat és ez nagyon szétdarabolná a diagramot.

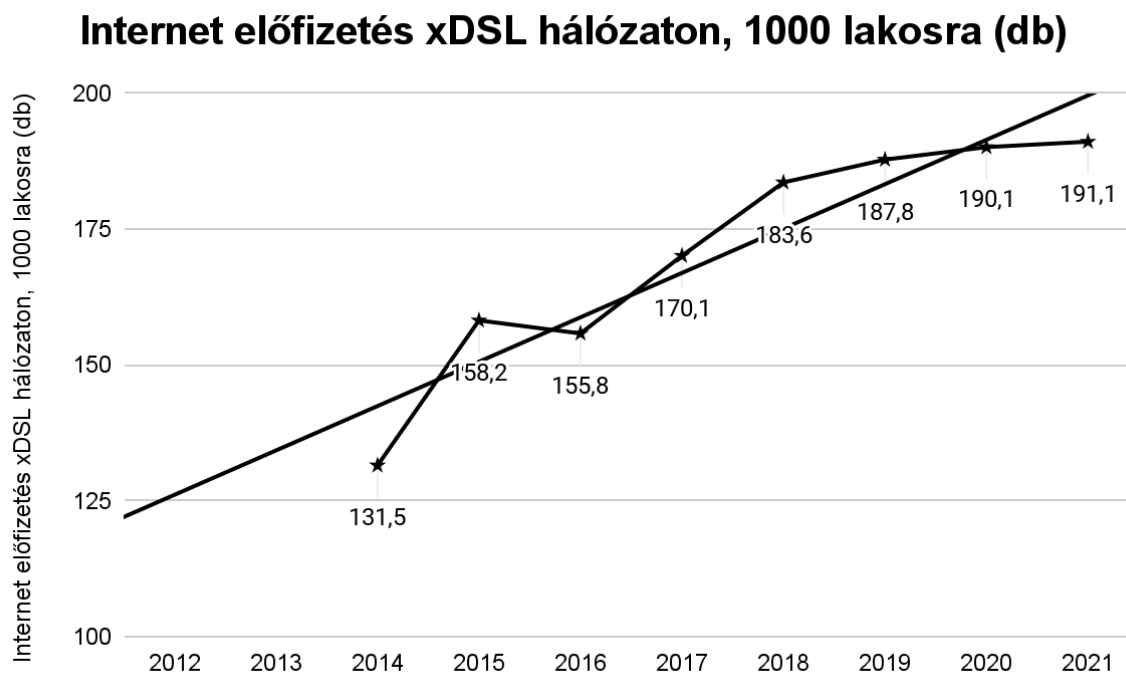
*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévhez.

7. diagram Hipa egy lakosra számított mutató a TeIR adatai alapján*

Ahogy korábban is említettem az önkormányzat helyi iparűzési adóbevételei elenyészőek, mindössze egy-két forint jut egy lakosra. Ez kedvező vállalkozói környezetet teremt, azonban a vállalkozások fogyását nem képes ellensúlyozni. Ellenben az egyéni vállalkozókkal kapcsolatban legalábbis a kevés adatból, ami rendelkezésre áll, megfigyelhető, hogy a számuk kis mértékben növekedett.

*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévről.

*8. diagram Helyi internet előfizetések számának alakulása (TeIR)**

Azért vizsgáltam az internet előfizetések számának vizsgálatát, mert véleményem szerint a modern társadalom egyik fontos infrastrukturális markerének tekinthető. Jelentősen megkönnyíti és gyorsítja az információ továbbítását, ezáltal több olyan információhoz juthatnak a kistélepülések lakói is, amelyek más esetben csak fizikai csatornákon keresztül lennének elérhetőek, például egy álláshirdetés vagy egy üzlet nyitva tartásának megváltozása.

*Egyes adatok hiánya forrásból ered, mivel abban sem volt adat, az adott tárgyévhez.

A község önkormányzata és egyéb intézményei által elnyert pályázatok

Kultúrház energetikai fejlesztése (INTERNET 23)

- **a kedvezményezett neve:** Káptalanfa Község Önkormányzata
- **a projekt címe:** Káptalanfa Kultúrház épületenergetikai fejlesztése
- **a szerződött támogatás összege:** 089.428 Ft
- **a támogatás mértéke:** 90 %
- **a projekt tartalmának bemutatása:**

A projekt célja a Kultúrház korszerűbbé tétele és energetikai szempontból történő felújítása, mely magába foglalja az épület külső felújítását, hőszigetelését, nyílászárók cseréjét, tető héjazat javítását, 15 kWp napelemes rendszer telepítését és a fűtési rendszer korszerűsítését. Ez hozzájárul az önkormányzat fűtési költségeinek jelentős csökkentéséhez, így az épület fenntartása gazdaságosabbá tehető.

A fejlesztéssel növekednek a közösségi találkozók, így a közösség összetartó ereje is nő. Mindezen tényezők együttesen elősegítik a község felzárkózását a környező településekhez. Javulnak továbbá a közösségi szolgáltatások és a közösségi élet színvonala, nő a település vonzereje.

- **a projekt befejezési dátuma:** 05.30
- **projekt azonosító száma:** 1777409650
- A fotódokumentáció az alábbi linken elérhető: Fotódokumentáció_Káptalanfa (INTERNET 23)

Köztéri játszótér építése (MVH, 2009)

- **a kedvezményezett neve:** Káptalanfa Község Önkormányzata
- **a projekt címe:** Káptalanfa Kultúrház épületenergetikai fejlesztése
- **a szerződött támogatás összege:** 9 341 222 Ft
- **a támogatás mértéke:** 100 %
- **projekt azonosítója:** 2042691213

Támogatói okirat: Határozat a(z) 135/2008. (X. 18.) FVM rendelet alapján, falumegújításra és - fejlesztésre igénybe vehető támogatás jogcímen benyújtott támogatási kérelemről:

- nettó kiadásra jutó támogatási összeg:	9 341 222 Ft
- Kert és parképítési munkák	1 884 448 Ft
- Szabadidő és sportlétesítmények	5 314 120 Ft
- Írtás, föld- és sziklamunka	995 019 Ft
- Síkalapozás	28 554 Ft
- Helyszíni beton és vasbeton munkák	40 090 Ft
- Ácsmunka	711 495 Ft
- Kőburkolat készítés	30 687 Ft
- Egyéb költség	336 809 Ft

Óvodai játszóudvar és közterületi játszótér (MÁK, 2020)

- **a kedvezményezett neve:** Káptalanfa Község Önkormányzata
- **a projekt címe:** Káptalanfa Kultúrház épületenergetikai fejlesztése
- **vissza nem térítendő támogatás összege:** 2 979 998 Ft
- **a támogatás mértéke:** 100 %
- **projekt azonosítója:** 3086764958

Támogatási cél kormányzati funkciója és kódja: Településfejlesztési projektek és támogatásuk, 062020.

Tervezett megvalósítás kezdete: 2020.09.01.

Tervezett fizikai befejezés ideje: 2021.07.31.

A projekt műszaki-szakmai tartalma eredményei a támogatói okirat alapján:

1. **támogatott megvalósítási hely:** Káptalanfa, Kossuth utca 10., Hrsz.: 572

2. **támogatott tevékenység:**

- *megnevezése:* Óvodai játszóudvari eszközök és felszerelések
- *felhasználási cél:* felhalmozás, beruházás

3. **támogatott költségek (jóváhagyott elszámolható nettó kiadás)**

- <i>projektmenedzsment</i>	120 000 Ft
- <i>BA-8 láncos járó</i>	227 621 Ft
- <i>BA-55 fém hintaállvány</i>	236 157 Ft
- <i>3 torony</i>	702 772 Ft
- <i>kombinált mászóka</i>	372 271 Ft
- <i>kötelező tájékoztatás és nyilvánosság</i>	30 000 Ft
- <i>műszaki ellenőri szolgáltatás</i>	50 000 Ft
- <i>telepítési és szerelési költség</i>	495 594 Ft
- <i>ütéscsillapító felületek kialakítása</i>	148 182 Ft

Összefoglalás, konklúziók

Vidék új definíciójának szükségessége

Véleményem szerint továbbra is szükség van pontosításra; szükségesnek tartom az infrastruktúra fejlettségének figyelembe vételét, mint elsődleges tényezőt a vidéki térségek definiálásában, ezáltal pontosabban meghatározhatóak lennének a ténylegesen rászoruló térségek. Vannak települések, amelyeknek népességszáma és/vagy földrajzi jellege nincs arányban a tényleges gazdasági fejlettségükkel. Fontosnak és célszerűnek tartom a agrárium elválasztását a vidékfejlesztéstől. Az agrárium ugyan definiálja a vidéket és vidéki térségeket, de a mezőgazdasági tevékenység közvetlenül biztosan nem, de általában közvetetten sem javítja vidéki térségek gazdasági fejlettségét, jólétét. Az Európai Uniónak változtatnia kellene a források elosztásán, mert a gyakorlatban jelentősen nagyobb mértékben támogatja az agráriumot, mint a vidék tényleges fejlődését.

Főleg az alanyi alapon járó támogatásokra igaz ez, mint például a területalapú és zöldítés támogatások, tovább olyan támogatásokra melyek feltételei nagyon könnyűek és a támogatás mértéke nincs összhangban ezekkel (Agrár Környezetgazdálkodás). Ezeken a jogcímeken alanyi alapon bőségesen túl finanszírozza az Unió a földtulajdonosokat. Támogatások mértékének csak addig kellene terjednie, hogy a földtulajdonosok területeik rendezésével, fenntartásával járó költségei nullszaldósak legyenek. Az így megmaradt összeget pedig annak a vidéki településnek adhatná az EU, amelyhez az adott földterület helyrajzilag tartozik. Fontos meghatározni, hogy ezt az összeget az önkormányzatnak direkt infrastruktúra fejlesztési alapként külön lenne köteles kezelni és kizárólag fejlesztési beruházások céljából használhatná fel önerőként (továbbiakban vidékfejlesztési önerő alap), ezzel jelentős mértékben növelhetnék a vidéki önkormányzatok lehetőségeit az infrastruktúrájuk fejlesztésére.

A törvények az önkormányzatokról és a település fejlesztésről

1990. LXV.

Önállóan rendelkező önkormányzatok rendszere, azonban az önkormányzati közigazgatásban incsen hierarchia; minden önkormányzatot egyformán kezel legyen az települési, megyei vagy fővárosi.

Önkormányzatok részére fenntartott pályázatok

Tanyasi pályázat

Ezzel és hasonló pályázatokkal érvényesülhet igazán az önkormányzat a vidékfejlesztésben, mert ezek az akciók azon túl a hogy a település látképét gazdagítják közvetlenül az érintett lakosság életminőségét is javítják. Az élhető és főleg a gazdaságosan élhető környezet pedig további lehetőségeket nyit meg az ott élők számára; állattartás, növénytermesztés, turizmus.

Települési önkormányzatok lehetőségeinek gyakorlata

Ahogy az adatokból kiderül Káptalanfa egy kis település, sok másik társával együtt áldozata az urbanizációs folyamatoknak is. Azonban az meg van esélyük ellensúlyozni ezeket a folyamatokat a település folyamatos fejlesztésével és ezen keresztül a lakosság élő környezetének folyamatos javításával.

A dolgozatban példaként bemutatott pályázatok csak töredéke a település önkormányzata által elmúlt 10 évben megnyert pályázatoknak. Aktívan együttműködik szomszédaival is céljaik elérése érdekében, például nagygépek beszerzése településrendezés céljából.

Már szinte bizonyossággal állíthatjuk, hogy elegendő eszköz áll rendelkezésre a kisebb önkormányzatoknak is az urbanizációs folyamatok fékezésére. Az utóbbi 2-3 év adatai is ezt mutatják, hiszen a legtöbb esetben ebben az időszakban jelentős pozitív irányú ugrások figyelhetők meg.

Továbbá az olyan külső tényezők szerepe sem elhanyagolható, mint az internet elérés egyre növekvő elterjedése, amely tovább könnyíti a vidéki életet, ezzel is támogatva a ruralizációt.

Káptalanfa

Demográfiai változások

A vizsgált mutatókból egyértelműen kiderül, hogy a vizsgált időszak első felében megfigyelhető negatív irányú változások mérséklődtek és lassú növekedésbe fordultak át. Jól látszik ez az első négy (Lakónépesség, Népsűrűség, Természetes szaporodás, Belföldi vándorlási egyenleg) népességi számokkal foglalkozó diagramból. Továbbá, ami ugyan a dolgozatból nem derül ki, de a valóságban is érzékelhető, hogy egyre több fiatal költözik vissza / be a faluba.

Strukturális változások

A legjelentősebb talán az internet elérhetőség bővülése, azért is ezt emeltem ki és szemléltettem diagrammal, melyből látható, hogy ez a folyamat szinte töretlenül nőtt a vizsgált időszakban. Feltehetőleg ez gyakorolja a legnagyobb hatást a falu népességének fiatalodására, gyarapodására, hiszen az újabb generációknak már fontos szempont, az internet elérhetősége mind munka mind magán célú felhasználás szempontjából.

Természetesen a gyermekek jólétét szolgáló fejlesztések, mint az óvodai és köztéri játszótér építtetésének hatása sem elhanyagolható a fent említett demográfiai változások szempontjából.

Gazdasági mutatók

Sajnálatos módon a gazdasági mérőszámok esetében, már nem olyan kecsegtető a helyzet. A bejelentett vállalkozások száma csökkent, míg a munkanélküliség nőtt. A hipa, bár úgy tűnhet, hogy növekedett nem így van, mivel lakosság arányában vizsgált, így ezt a növekedést csak a népessége fogyás indukálta.

Káptalanfán a vizsgált időszakban az egy főre jutó iparüzési adóbevétel tartósan 1-2 ezer forint körül mozgott.

Káptalanfai pályázatok

Azért választottam a dolgozattal bemutatott, illetve a mellékletben dokumentált pályázatokat, mert ezek célja a közösség életkörülményeinek javítása, ezáltal erősíthetik a decentralizációs folyamatokat. Ezen cél megvalósulásának jele lehet a népesség radikális csökkenésének lassulása és növekedésbe történő átfordulása (2019-20 környéke).

A dolgozatom eredménye

Bemutattam a vidék jelenlegi definícióját valamint megfogalmaztam újfajta megközelítést a vidék fogalmához az vidékfejlesztés eredményességének javítását szemelőtt tartva.

Prezentáltam az elmúlt évek törvényi változásait melyek a helyi önkormányzatokat és azok jogköreit, lehetőségeit érintették.

A teljesség igénye nélkül felsorakozttatam párat az önkormányzatok pályázati lehetőségei közül. Általános és pályázati támogatottságuk jelentőségét az összes kormányzati támogatás arányában.

Végül pedig egy példával a saját lakó településemen keresztül bemutattam, hogy átlagos vagy talán még az átlagosnál kisebb község, milyen gazdasági, infrastrukturális és demográfiai mutatókkal rendelkezik, továbbá, hogy milyen pályázati lehetőségeket sikerült megragadnia az önkormányzatnak az utóbbi években.

Források

MVH, 2009: 208/1901/5/10/2009 iktatószámú határozat 2042691313 számú támogatási kérelemről

Magyar Államkincstár, Támogatói okirat 3086764958 projekt azonosító számú pályázati kérelemről

Káptalanfa Település Arculati Kézikönyv 2017, 9. oldal

Internetes források

- INTERNET 1: [Nemzeti Agrárgazdasági Kamara KAP támogatás kalkulátora](#)
- INTERNET 2: [Agroinform bruttó bér munka árak](#)
- INTERNET 3: [Oláh Judit \(2003\) nyomán, Nemzeti Agrárprogram 1997](#)
- INTERNET 4: [Oláh Judit \(2003\) nyomán, 1996. évi XXI. A területfejlesztésről és területrendezésről](#)
- INTERNET 5: [greendex.hu Vidék c. cikke nyomán, A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete \(MTA Tér és Társadalom 29.évf.,1.szám,2015\)](#)
- INTERNET 6: [greendex.hu Vidék c. cikke](#)
- INTERNET 7: [1990. évi LXV. törvény A helyi önkormányzatokról - I. fejezet](#)
- INTERNET 8: [1990. évi LXV. törvény A helyi önkormányzatokról - II. fejezet](#)
- INTERNET 9: [2011. évi CLXXXIX. törvény II. fejezet](#)
- INTERNET 10: [2011. évi CLXXXIX. törvény III. fejezet](#)
- INTERNET 11: [1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről](#)
- INTERNET 12: [2020. évi XXIII. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosításáról](#)
- INTERNET 13: [Aktuális pályázatok önkormányzatoknak](#)
- INTERNET 14: [VP6-7.2.1.4-17 Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztése; VP6-7.2.1.4-17_Felhívás-2.pdf](#)
- INTERNET 15: [TOP-1.4.1-19 Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése; TOP-1.4.1-19_Felhívás-2.pdf](#)
- INTERNET 16: [LEADER Program](#)
- INTERNET 17: [Magyar Falu Program](#)
- INTERNET 18: [8.1.2.2. A települések száma és népessége jogállás szerint, 2022. január 1.](#)
- INTERNET 19: [8.1.2.8. A települések száma és népessége népességnagyság kategóriák szerint, 2022. január 1.](#)
- INTERNET 20: [21.1.1.31. Támogatások összefoglaló adatai \[folyó áron, millió Ft\]](#)
- INTERNET 22: [Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer](#)
- INTERNET 23: [Káptalanfa Község Önkormányzata - Pályázatok](#)

Táblázat és ábrajegyzék

Táblázatok

1. 1/1.táblázat Különböző gazdasági, társadalmi, infrastrukturális mutatók, TeIR*.....18
2. 1/2.táblázat Különböző gazdasági, társadalmi, infrastrukturális mutatók, TeIR*.....19
3. 2.táblázat TeIR adatok alapján képzett mutatószámok*.....20
4. 3.táblázat Vidékfejlesztési szempontok alapján fontos település méretek és népességük, saját szerkesztés a KSH 8.1.2.2. és 8.1.2.8. összesítő táblázatai alapján. (INTERNET 18, 19).....30

Ábrák

1. A vidéktípusok a hazai járásek szintjén (MTA 2015, A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete).....6
2. 1.diagram Lakónépesség számának alakulása a vizsgált időszakban (TeIR).....21
3. 2.diagram Népsűrűség, saját számítás TeIR adatok alapján.....21
4. 3.diagram Természetes szaporodás, fogyás (TeIR).....22
5. 4.diagram Belföldi vándorlási egyenleg (TeIR).....22
6. 5.diagram Nyilvántartott álláskereső aránya saját számítás TeIR adatok alapján.....23
7. 6.diagram Regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra (TeIR)*.....24
8. 7.diagram Hipa egy lakosra számított mutató a TeIR adatai alapján*.....25
9. 8.diagram Helyi internet előfizetések számának alakulása (TeIR)*.....26
10. 1. grafikon Vidékfejlesztési szempontok alapján fontos népesség megoszlása az ország teljes lakosságában.....31
11. 2. grafikon A helyi önkormányzatok és a kormányzat által nyújtott támogatások alakulása a vizsgált időszakban.....32
12. 3. grafikon A helyi önkormányzatok támogatás összegének aránya az összes kormányzati támogatás viszonyában.....33

Melléklet

Saját fényképezés: 1., 2., 3., 4., 5., 6. képek

Infrastrukturát fejlesztő pályázatok

1.kép Munkagép beszerzés projektáblája

2.kép Orvosi eszköz vásárlás

3.kép Óvodai játszótér és a pályázat projekt táblája

4.kép Óvodai játszótér

LEADER program keretein belül valósult meg a káptalanfai játszótér megépítése.

5. és 6. kép Káptalanfai játszótér

Köszönetnyilvánítás

Szeretném köszönetemet kifejezni mindazoknak, akik segítségemre voltak a szakdolgozatom elkészítésében.

Külön köszönet Dr. Bali Lóránt, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Georgikon kar, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék egyetemi docensének, hogy a szakdolgozatom elkészítése során segítette a munkámat.

További külön köszönet illeti, családomat, barátaimat, a gyakorlati munkahelyi kollégákat, akik mind hozzájárultak a dolgozatom elkészültéhez.

NYILATKOZAT

Orbán Bence (hallgató Neptun azonosítója: **rp0zfq**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Keszthely év 06. hó 09. nap

belső konzulens

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Orbán Bence
A Hallgató Neptun kódja: rp0zfq
A dolgozat címe: Káptalanfa társadalmi, gazdasági sajátosságai
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
Georgikon Campus, Keszthely
A konzulens tanszékének a neve: Vidék-és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Káptalanfa 2024. év április hó 10 nap

Orbán Bence
Hallgató aláírása